

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v stolnem farožu. Deležniki tiskov. društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Poslednja beseda od naše strani.

I.

Preteklo je dva meseca dni, odkar smo v „Gospodarju“ štev. 19. dne 8. maja svoje politično stališče na tanko popisali. Razglasili in pojasnili smo program „pravne“ stranke in s tem dokazali, da za more vsak pošten domoljub, posebno pa kandidat ali poslanec ta program podpisati, ker se program popolnem strinja z načeli vseh federalistov, pripoznava pa tudi kat. cerkvi pravico svobodnega obstanka in razvoja. To je blagodušno in zares svobodomiselno, kajti pravi svobodnjak *) nikakor ne more biti za to, da se liberalna večina državnega zbora v cerkvene zadeve meša in kat. cerkvi diktira postave in pogodbe življenja in delovanja.

Nasledek vseh teh spisov je, da je slov. katoliško ljudstvo srca veselo, da se mu brani največja svetinja: sv. vera, kar spričuje lepo število novih naročnikov na „Gospodarja“ v drugem polletju. Denešnji dopis „iz Haloz“ kaže, da tudi ljudje, ki spadajo k tako zvani „narodni inteligenci“, resnico in pravičnost našega programa spoznajo, ako ga le brez strasti preberejo in na tanko premislijo. Iz drugega prijateljskega lista pozvedamo, da eden najveljavnejših, posvetnih narodnjakov tako-le o tej stvari sodi: „Program pravne stranke in naš narodni program si nista bistveno nasprotna, torej bi se dalo porazumljenje najti“.

Tega prepričanja smo tudi mi, in še več: to mi srčno želimo in pospeševati skušamo,

*) Poglejte blagega g. Šuzelko, ki je svobodnjak in federalist, da jih je malo enakih, in vendar naša načela popolnoma priznava in bistroumno zastopa. Ker pa Šuzelka ni katoličan in toraj še menj duhoven, je njegovo stališče najsijajniši dokaz, da stoji tudi „Gosp.“ na pravem stališču.

Vredn.

kolikor le zamoremo. Porazumljenje moti edino le „Narod“, ki se ne spušča v miren in zveden razgovor, marveč dela skoz in skoz skoje v dokazovanji, pustivši jedro stvari na strani in očitaje nam „reakcijo“, „odpad od narodnega programa“, da „vero preveč v politiko mešamo“, da smo „sebičnejši“, zasledujoči le „stanovske koristi“ itd., kar je vse puhlo in izmišljeno.

V tacih razmerah postala je polemika brezsnovna (gegenstandslos), in mi druga več opraviiti nemamo, nego da še razložimo: zakaj da zahtevamo in zahtevati moramo od prihodnjih državnih poslancev poročstva glede cerkvenopravnih zadev. Preden ko to pokažemo, moramo spomniti, stvar, na katero naši slovenski politikarji premalo pazijo, alj je pa celó ne poznajo; to pa je resnica: da liberalizem v vsej Evropi po enem kopitu dela, kajti navadni liberalizem nič druga ni, kakor golo brezverstvo, zatajevanje in spodrivanje krščanstva iz šol, iz rodbin in iz vseh javnih, državnih naprav. Kot kužna bolezen veka ne ostane liberalizem samo v eni deželi, ni tudi zadovoljen s privolitvijo ene ali druge stvari, marveč hoče vse ali pa nič! V Evropi gre toraj za to: bode-li brezverska, alj se pa omladi na podlagi krščanstva.

In zdaj pazite! Na Nemškem, ki je našim liberalcem vzor v vseh rečeh in posebno še v Bismarkovem krutem nasilstvu proti kat. cerkvi, spisal je dr. Emil Friedberg, profesor pravoslovja (!) v Lipsiji, Bismarkov oproda alj ščitonoša, knjigo, *) v kterej je na tauko načrtana osnova, kako polagoma vničiti kat. cerkev. Načelo se glasi: Le počasi, ne vse na enkrat! Zatorej se liberalni doktor ustavlja liberalcem prevroče krvi, kričečim v enomer, da se naj cerkev in država naenkrat

*) „Das deutsche Reich und die kath. Kirche“. Primeri: „Die preuss. Gesetzentwürfe“ von Wihl. Emmanuel, Freiherr von Ketteler, Bischof von Mainz.

popolnem ločite. To bi nič ne hasnilo — pravi Friedberg —; s tem bi le prišli do tega, kar je v Ameriki, kder je ločitev cerkve in države dejansko izpeljana, kat. cerkev pa ravno vsled tega čudežno moč zadobiva. Leta 1790 bila je v zedinjenih državah severne Amerike le samo ena škofija, zdaj jih je — 54 in še 6 apostolskih namestnij (vikarij). Prebivalstvo naraslo je za 1430 procentov, a število katoličanov za 2300 procentov, t. j., v primeri se jih je skoro še enkrat toliko v kat. cerkev povrnilo ali spreobrnilo, kakor se jih je rodilo.

Popolna svoboda — tako sklepa — in sicer čisto prav — Friedberg — koristi le katoliški cerkvi, ne pa liberalni državi. Kaj bi še le pri nas (na Nemškem) bilo, kder ima kat. cerkev zgodovinsko pravico obstanka! Treba torej drugo pot nastopiti, in ta je po Friedbergovem navodu: posilje, in seer posilje v „postavni“ obliki! Država mora s svojo surovo oblastjo skušati duševno in npravno (moralčno) moč kat. cerkve zadušiti; država mora na to delati, da podložnike tako dolgo od cerkve odvrača, dokler se ne navadijo, cerkev in njeni vpliv pogrešati, to je: dokler niso celó brezverski.

To pojasnjuje Friedberg z naslednjo prispodobó: „Reka, ki je stoletja po svoji strugi tekla, nagloma ne presahne, če se ji iztok zapre. Reka se bo razlila in pokrajino zalila. Pred vsem treba reki zapreti pritekajoče vode, jih zajeti v vodnjake in napeljati v kanale. Kar še potem v glavno strugo pritoka, bode na solnci in vetru samo ob sebi vsahnilo.“

Reka je kat. cerkev, pritoki so državljani, katoličani. Treba torej po tej vodostavni sistemi alj osnovi takih državnih postav, ki zapirajo vernikom vrata do cerkve in duhovščine, tej pa do vernikov! Tako vzraste sčasoma zarod, ki ne bode več veroval in ne molil verskega člena: „Verujem v edino, vesoljno, krščansko-katoliško cerkev.“

Katere postave da v ta namen po Friedbergovem receptu najbolj služijo, povemo prihodnjic, in naši častiti bralci bodo se prepričali, da se tudi v Avstriji po tem receptu dela.

Nove volitve so blizo.

I.

Srenjskim predstojnikom se je te dni ukazalo: sestaviti volilne zapisnike (Wählerliste.) To kaže, da volitve niso več dalječ. Zato podamo svojim prijateljem nekoliko opomb.

1. V zapisnik se morajo zapisati vsi, ki imajo pravico voliti. Kedar je zapisnik gotov, mora to predstojnik ljudem naznaniti. In zdaj ima skozi osem dni vsak pravico pri predstojniku zapisnik pregledati in se pritožiti, ako je potreba. Zato pa prosimo svoje prijatelje, zlasti poverjenike, da zapisnike pregledajo. Rado se

namreč zgodi, da liberalni predstojniki ali pa njihovi pisarji zanesljivo narodne in katoliške volilce izpuščajo in mesto jih vpisujejo ljudi, ki še pravice voliti nimajo. Tedaj pazite! Kdor ni v zapisniku, ta zgubi svojo volilno pravico.

2. Razun posestnikov, ki plačujejo v srenji dve tretjini davka, še imajo sledeče osebe pravico voliti: duhovni pastirji, penzionirani častniki, doktorji, zdravniki in učitelji ravnatelj ljudskih šol.

Voliti ne smejo: nedoletni (kdor je 24 let star, sme voliti in voljen biti — le od deželnih in državnih poslancev se terja starost 30 let *), — potem osebe, ki so zavolj hudodelstva ali tudi prestopka tatvine, goljufije itd. obsojene, zatožene ali v preiskavi.

3. Posestnice: udove in samice volijo, ako hočejo, po pooblastnikih. Svoje prijatelje storimo na to pozorne. Da svoje volilne močeve dovedemo do zmage, bo treba previdno zbrati vse glasove. Eden volilec sme le po eno oblastilo (Vollmacht) imeti. Tako pooblastilo ne potrebuje kolka (štempeljna). Naredi se pa prilično tako-le:

Pooblastilo.

Podpisana dajem s tem gosp. Fr. Dovniku, krčevinskemu predstojniku in posestniku, pravico, namesto mene voliti volilnega moža za volitev poslanca v državni zbor dne 1873.

V Krčevini dne 1873.

† Neža Petrič,
posestnica v Krčevini.

Andrej Polanec,
zapisovalec in priča.
Juri Vogrin,
priča.

4. Volitev volilnih mož se ima vršiti v domači srenji. Hiša in kraj, kder srenjčani voliti želijo, se zamore od predstojnika glavarstvu naznaniti, kedar se zapisnik v pregled pošlje. Iz ogibati se je hiš liberalnih krčmarjev in mesarjev. Ti so večidel nemškutarji. Den in ura volitve se ima ljudem naznaniti, naj bolje v nedeljo pri cerkvi.

5. Cesarski komisar in pa predstojnik vo dila volitev. Preden ura, ki je bila naznanjena, ne doteče, se volitev sklenoti ne sme. To je imenitno. Kajti mnogokrat nazoči liberalci volitev naglo do konca stišijo, kasneje prišedšim pa rečejo: prepozno ste prišli, volitev je že „aus“! Tako časih pešica kričačev najveljavniše može opehari za volilno pravico. Sploh pa je najbolje o pravem času na volišče priti. Komisarju je prepovedano koga za volilnega moža priporočevati ali siliti.

6. Tu pa tam bi utegnilo zelo koristiti, ako se župani potrudijo pri uredu pozvedeti, koliko prebivalcev se je pri poslednjem številjenji

*) Tu pa tam se je zgodilo, da so vladini komisarji zahtevali, da mora tudi volilni mož 30 let imeti. Postava je tu nekoliko nejasna in jeno razlaganje od dež. glavarja odvisno. Kedar stvar bolj na tenko pozvemo, tedaj bodemo poročali.